

- (ੲ) ਨਿਰਜੀਵ ਖੇਤੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
 (ਸ) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦੋ ਜਨਤਕ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।
 (ਹ) ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੋ ਵੱਡੇ ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।
 (ਕ) ਕਿਸ ਉਦਯੋਗਿਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਮਤੇ ਵਿੱਚ ਮਿਸ਼ਰਤ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਸੀ ?
 (ਖ) ਜੀਐਸਟੀ (GST) ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਕੀ ਇਹ ਸਿੱਧਾ ਟੈਕਸ ਹੈ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਟੈਕਸ ?
 (ਗ) ਵਿੱਤ ਆਯੋਗ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਕੀ ਹੈ ?
 (ਘ) ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੋ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਬਹੁ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨਿਗਮਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।
 (ਙ) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮਹਿੰਗਾਈ ਨੂੰ ਮਾਪਣ ਲਈ ਕੋਈ ਦੋ ਸੂਚਕਾਂਕ ਲਿਖੋ।
 (ਚ) ਬਹੁਪੱਖੀ ਗਰੀਬੀ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ?
 (ਛ) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਯੋਜਨਾ ਆਯੋਗ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਏ ਸੰਗਠਨ ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।

ਭਾਗ-ਅ

1. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਦੱਸੋ।
2. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-ੲ

3. ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਕਿਉਂ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ? ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਉਪਾਵ ਸੁਝਾਓ।
4. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਲਘੂ ਅਤੇ ਕੁਟੀਰ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ। ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਉਪਾਵ ਸੁਝਾਓ।

ਭਾਗ-ਸ

5. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬਹੁ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨਿਗਮਾਂ ਦੇ ਗੁਣ ਅਤੇ ਔਗੁਣ ਕੀ ਹਨ ?
6. ਭੁਗਤਾਨ ਸੰਤੁਲਨ ਵਿੱਚ ਘਾਟੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕੀ ਹਨ ? ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਉਪਾਵ ਸੁਝਾਓ।

ਭਾਗ-ਹ

7. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਸਫਲਤਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ ?
8. ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਉਪਾਵ ਸੁਝਾਓ।

(i) Printed Pages: 4

Roll No. ....

(ii) Questions : 9

Sub. Code:

0	5	1	7
---	---	---	---

Exam. Code:

0	0	0	6
---	---	---	---

B.A./B.Sc. (General) 6th Semester

(2040)

ECONOMICS (In all Mediums)

Paper—Indian Economy

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 90

Note: Attempt 50% of Total Questions of Question Paper. Time: 2 Hours
 All will carry equal marks. Fraction will be lower digit.

~~25 to 30 words.~~

~~(2) Attempt one question each from the other parts, each carries 18 marks.~~

PART-A

- (a) What is meant by organic farming ?
- (b) What is meant by green revolution ?
- (c) What is meant by subsistence cultivation ?
- (d) Name the two the central government public sector undertakings.
- (e) Name the two largest private sector banks in India.
- (f) Mixed economic system was proposed in which industrial policy resolution ?
- (g) What is meant by GST ? Is it direct tax or indirect tax ?
- (h) What is the role of Finance Commission ?
- (i) Name the two largest multinational corporations in India.
- (j) Write any two indexes to measure inflation in India.
- (k) What is meant by multi dimensional poverty ?
- (l) Name the organization that came into existence in the place of Planning Commission in India.

PART-B

1. Briefly explain the importance of agriculture in India.

2. Explain various components of land reforms in India.

PART-C

3. Why are public sector enterprises incurring losses ? Suggest measures for improvement.
4. Explain the problems of small and cottage industries in India, suggest measures for improvement.

PART-D

5. What are the merits and demerits of multinational corporations in India ?
6. What are the causes of deficit in balance of payments ? Suggest measures for improvement.

PART-E

7. What are the achievements and failures of economic planning in India ?
8. Explain the causes of unemployment, suggest measures to solve the problem.

(हिन्दी माध्यम)

नोट :— (1) इस प्रश्नपत्र में 5 भाग हैं। भाग क से नौ प्रश्नों का प्रयास करें, प्रत्येक के 2 अंक हैं, प्रत्येक का उत्तर 25-30 शब्दों से अधिक नहीं होना चाहिए।

(2) दिए गए अन्य भागों से प्रत्येक में से एक प्रश्न करें। प्रत्येक के 18 अंक हैं।

भाग—क

- (क) जैविक खेती से क्या अभिप्राय है ?
- (ख) हरित क्रांति का क्या मतलब है ?
- (ग) निर्वाह खेती से क्या अभिप्राय है ?
- (घ) केंद्र सरकार के सार्वजनिक क्षेत्र कार्यों के दो नाम बताइए।
- (ङ) भारत में दो सबसे बड़े निजी क्षेत्र बैंकों का नाम बताइए।
- (च) किस औद्योगिक नीति का रूपांतर मिश्रित आर्थिक प्रणाली में प्रस्तावित किया गया था ?
- (छ) जी.एस.टी. से क्या अभिप्राय है ? क्या यह प्रत्यक्ष कर या अप्रत्यक्ष कर है ?
- (ज) वित्त आयोग की क्या भूमिका है ?

- (झ) भारत में दो सबसे बड़े बहुराष्ट्रीय निगमों का नाम बताइए।
- (ञ) भारत में मुद्रास्फीति को मापने के लिए कोई दो सूचकांक लिखें।
- (ट) बहुआयामी गरीबी का क्या मतलब है ?
- (ठ) भारत में योजना आयोग के स्थान में आए संगठन का नाम बताइए।

भाग—ख

1. भारत में कृषि के महत्व को संक्षेप में समझाइए।
2. भारत में भूमि सुधार के विभिन्न घटकों की व्याख्या करें।

भाग—ग

3. सार्वजनिक क्षेत्र के उद्यम घाटे में क्यों हैं ? सुधार के उपाय सुझाए।
4. भारत में लघु और कुटीर उद्योगों की समस्याओं की व्याख्या करें, सुधार के उपाय सुझाएं।

भाग—घ

5. भारत में बहुराष्ट्रीय निगमों के गुण और अवगुण क्या हैं ?
6. संतुलन भुगतान में घाटे के क्या कारण हैं ? सुधार के उपाय सुझाए।

भाग—ङ

7. भारत में आर्थिक नियोजन की उपलब्धियों और विफलताएँ क्या हैं ?
8. बेरोजगारी के कारणों की व्याख्या करें, इस समस्या को हल करने के उपाय सुझाए।

(पंजाबी अਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :- (1) ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਵਿਚ 5 ਭਾਗ ਹਨ। ਭਾਗ ਓ ਤੋਂ ਨੌਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਉੱਤਰ 25 ਤੋਂ 30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

(2) ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦੂਜੇ ਭਾਗਾਂ ਤੋਂ ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਦੇ 18 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—ਓ

- (ੳ) ਨੈਵਿਕ ਖੇਤੀ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ?
- (ਅ) ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ?